Ч. 53 (11.306). Львів, четвер 8. березня 1928. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щад. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леїв, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Повиборчі герці у Львові.

Протижидівські демонстрації „народової" польської молоді та вияви невдоволення пепесівців.

Ще в понеділок вечером заареґувала вшехпольська „патріотична" молодь на вислід виборів у Львові таким чином, що била шиби в жидівських крамницях за те, що жиди добули аж два мандати до сойму, а крім того демонструвала менше завзято проти „грабарів" польськости Львова, проти безпартійного бльоку співпраці з урядом, що загриза, на їх думку, у Львові польський мандат. Тихо але солідно демонстрували разом з вшехпольською молодю як проти одинки так і проти жидів також львівські розбиті пепесівці, тобто пани з польської соціялістичної партії теж за те, що проурядовий бльок загубив а жиди найшли один мандат у Львові.

Нині перед полуднем коли це пишемо, тобто у вівторок демонстрації вшехпольської молоді та пригноблених, розчарованих і просто розторошених пепесівців продовжуються. Різниця тільки в тому, що коли вчорашні демонстрації попередили вшехпольські антисемітські летучки, то нині весь провід та ініціятива демонстрацій опинилася, як зазуваємо, в руках „інтернаціональних" пепесів. Попавши в страшну лють з приводу втрати мандату, польські соціялісти не вагаються навіть забути за свій „соціялізм" та „братерство" польського і жидівського пролетаріяту і беруть не тільки активну але й ініціятивну участь в протижидівських герцях.

Жидівські крамниці в момент, коли це пишемо, позамикані. Вшехпольська молодь і пепесси „жаркими" радами (в чвірках) „мандрують" головними вулицями Львова та вигукують і погукують на адресу жидів не тільки „симпатичні" епітети, але й викидують з вульканічною силою зі своїх грудей антисемітські гасла „Розвою" про бойкот жидів і т. п. Тільки десь-не-десь обірветься дещо якомусь жидові, що зі страху не вспів сприятатися з вулиці.

Нинішні герці почалися на політехніці, де дійшло до бійки між студентами. Виклади на політехніці припинено, а „народова" молодь порозумівшися з університетською вийшла чвірками в місто для „відбирання" мандату жидам. Львів внаслідок того прибрав дуже динамічний характер. Виглядає він немов безлюдний. Пішений рух по вулицях незвичайно малий. Тільки там показується більша скількість „правовірних" католиків, куди „дефілюють" попри жидівські крамниці та магазини розгарячені польські „патріоти" довжелезними вуличковими кольонами. До такту кричать, до такту ходять і до такту реагують на появу „іновірців". В приличній віддалі за ними їде постійно кінний відділ поліції.

Словом молодий „польський" Львів реагує на свій „скривлений" національний характер болюче. Антисемітський хоровід котиться всіми вулицями, а коли скінчиться невідомо. Дехто твердить, що він тойно почався і що предбачити його кінець, зглядно момент закінчення його динамічних продукцій неможливо.

З життя організованого жіноцтва.

Пропагандивна акція українок в Ч.С.Р.

Союз українок в Подєбрадах, який є філією Союза Українок у Львові розпочав свою діяльність лекцією п-і М. Омельченкової (голови Українського Жіночого Союзу в ЧСР) 16. I. 1928 на тему „Жіночий рух у славянських народів". Лекцію п-і Омельченкової демонструвалося попад 50 жін. часописами — більшість яких були чеські. Українське жіноцтво в Подєбрадах зацікавилося працею чеських жінок, яку підносила преленгентка. Дня 21. II. Союз улаштував екскурсію до Праги, щоб ознайомитись з деякими чеськими жіночими організаціями. Екскурсія відбулася під проводом пані Омельченкової, яка вже декілька років працює в богатьох чеських жін. організаціях. Чеська Жіноча Нац. Рада — в день 21. II. — у всіх щоденниках проголосила, що вечером улаштовує чай в приїзду Союзу Українок з Подєбрад з програмою чеської й української пісні. Першу візиту зложили українки (23 особи) в канцелярії Ч. Ж. Н. Ради. Українок привітала заступниця голови Ч. Ж. Р. пані редакторка Грдлічкова — теплими словами в українській мові. Потім члени екскурсії Союзу українок з Подєбрад і члени Управи Українського Жін. Союзу в Ч.С.Р., які зустрічали екскурсанток на двірці — відфотографувались з панею Грдлічковою біля памятника Гуса. В 9.30 год. рано екскурсантки положили розкішний вінок на гробі незнайомого жовніра в Староміській Ратуші, де їх вітав старший магістер ратуші, член Президії д-р Стеглик від імени приматора д-ра Бакси та провів всіми історичними салями Ратуші. В 10 год. була екскурсія в домі для самітніх чеських жінок, збудованому Ustredním spolkem ceskych žen в память свого 25 р. ювилею. В прегарному домі, де кожна кімната, умебльована по смаку своєї власниці, має богато сонця, живуть одинокі жінки різного соціяльного стану — здебільша пенсіоністки, або грудні жінки, які зібрали собі невеликий капітал і можуть платити 500 кч. місячно за все утримання в пансіоні. Дім має наймодерніше урядження (центр. опал, газ, електрика, радіо). До послуг хорих є сестри жалібниці (ošetřovatelky). Зустріла українок пані Стагякова, заступниця Старости Устредного Т-ва Ч. Ж. Це Т-во було дуже прихильне, а кілька років тому пані Омелькова сама з роком жила в ньому пані Омелькова ... хлібом і в тому Домі українок вітали ... же сердечно, що ... і сніданням. Українки ...

кожну кімнату і відвідали чеську письменницю Павлу Моудру, пропагаторку миру, яка стрінула їх словами: „а я для вас пані Омельченкова, маю дарунок" і подала жіночий часопис: „Нова сила" (Крамаржовський) де поміщена стаття П. Моудрої про Ольгу Кобилянську — в ній авторка підкреслює кривди заподіяні українському народові росіянами й іншими сусідами. За мотто до статті взяла вірш Т. Шевченка „Свою Україну любіть"...

В 12 год. українки відвідали дім чеських учительок на Подолі, збудований Т-вом чеських учительок (пай 5.000 кч., пансіон 550 кч. місячно). Прекрасний світлий дім, теж модерно урядджений. Учителька М. Петржилкова (колись була в Росії) теж тепло всіх привітала і тут подали чай. В домі учительок українки відвідали 83-літню доньку славного чеського письменника Ербена. Потім оглянули „Будеч", величезний пансіон для студенток (на 6 поверхів) з великою салею для гімнастики, сальонами для прийому гостей, їдальнею і т. п. Студентки живуть по одній або 4 в кімнаті, платять за цілий пансіон від 100—500 кч. місячно, в залежности від соціяльного стану, а бідні й зовсім нічого не платять. Дім збудований Т-вом завдяки енергії пані д-р Славікової, директорки Вищої Школи Соціяльної Опіки. Після обіду в Будечі (приходячі студентки за 2—3 страви платять кч. 30) оглянули. Дім Охрани Жіночих Інтересів — невелика будова серед парку на високому місці Віноград. Тут безробітні жінки, поки для них не найдеться праця можуть перебути в дітьми, працюючи в пральні, частину заробітку видається їм, а частину повертається на утримання. В 4 год. були на Жішкові в домі імени пані Масарикової, який збудувала „Захрана" — Т-во опіки молодими дівчатами. Розкішний дім на 5 поверхів з майже скляними стінами, модерно урядджений, в якому міститься готель для приїзджаючих жінок, пансіони: для учениць середніх шкіл, для учениць ріжних майстерень, для робітниць, для урядниць При домі майстерня на килими, громадська пральня, поміщення для ріжних курсів (варення, шиття і т. п.). Крім цього дому Т-во має ще два пансіони для студенток ріжних шкіл і „дім поправи" для молодих проституток. Всі ці Т-ва починали свою працю в одній кімнаті, а тепер мають будови в десятки міліонів кор. ч. В 7 годині вечером українок вітала сама пані сенаторка Фр. Пламінкова в Чеському Жіночому Клюбі та старостка клюбу пані Дедінова. Були промови, як з боку сенаторки, так і з боку українок. Сенаторка Пламінкова, яка повернула з провінції лише в 4 годині прямо на чай в мінісетерстві — сама поспішилася привітати українок і майже з кожною балакала окремо. В своїй промові вона між іншим сказала: „Не за зеленим столом (дипльоматів) пізнають народи один одного, а коли групи, або одиниці близько сходяться за широю бесідою, при співпраці на полі культурнім. Розмови теплі, щирі затягнулись аж до 10 год. Тепло розлучились чеські та українські жінки, обіцяючи ближче зійтися та познайомитися між собою*. На двірець українок відпровадила пані Грдлікова та члени управи Союзу Українок. На другий день 22. II. у всіх щоденниках була замітка, що українки-емігрантки відвідали Міську Радницю і положили розкішний вінок на гріб невідомого воїна. А в чеських жіночих організаціях залишилося гарне враження про українок, які при розмовах зуміли повести відповідну пропаганду про свою національну справу.

Учасниця.

* Чеські й українські жінки надіслали привітання ВШ. п. Ользі Кобилянській й Вш. п. Олені Кисілевській.

В безконечній черзі...

ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС 17-ЬОХ.

ТРИЦЯТЬДРУГИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

Сьогодні закінчив свою довгу громову прокуратор, а по нім виголосив одногодинну палку промову-обвинувачення заступник пошкодованої сторони д-р Новак-Пшигодзький, що промовляв у ще вищих тонах, зі ще більшим патосом, як прокуратор. Обі промови зробили без сумніву велике враження на трибунал і лаву присяглих, бо в обох ударено в найвищу патріотичну струну, в місце найбільш чутке кожної польської одиниці.

Після того зачав говорити спокійним, зрівноваженим голосом обор. д-р Старосольський, який закінчить свою промову завтра.

* *

Докінчення промови прокуратора.

Нинішню свою промову зачав прокуратор від аналізи зізнань св. Стецюкової. Цей свідок зізнав тут про грипси, що курсували між обвинуваченими в сл. тюрмі, в яких вони взаїмно інформували себе, як мають зізнавати перед сл. суддею і на розправі. Перед Стецюковою обв. Яницька звірювалася з того, що знала й почувала, бо вважала її за українку. І саме перед нею обв. Яницька звірилася в тому, що її наречений є одним з убийників, а наречений п-і Королюкової — другим. Виключена річ, аби Стецюкова все те, що зізнала, могла була видумати: все те вона чула тільки з уст обв. Яницької.

Дуже дивно виглядає те, що Ів. Вербицький не признавався до свого знайомства з Атаманчуком, хоч оба вони в часі, коли довершено убивства, спільно фотографувалися. Для прокуратора ясно, що їх лучило якесь сильне пережиття, якась велика подія — і вони відфотографувалися оба на памятку тої спільно пережитої події.

В дальшій части своєї промови прок. просить звернути увагу на те, що обв. Атаманчук, ідучи на поліцію, змінив накриття голови. Чому Атам. це зробив, він того не вияснив. Для прокуратора ясно, що Атам. хотів таким чином не дати себе пізнати. Ще дивніше, що Атам. по тім переслуханні негайно втік зі Львова і заховався так, що кілька місяців не було можна найти ніде його сліду.

Знаменна річ — утеча Атаманчука і ті епізоди, звязані з нею, що їх представив такий певний свідок, як Тисик. Від тої хвилі, як обв. Вірстюк подав Атаманчукові відоме число „Іл. Кур. Цодз." зі словами: На маєш твій „Курер", аж до того моменту, коли Атам. оповідав Гісяковi, що він мусів би застрілити того поліцая, який схотів би його вилегітимувати, — все говорить про те, що Атаманчук є одним з виконавців убивства кур. Собінського.

Один-одинокий свідок пізнав Атаманчука — шофер Гасман. Він не пізнав якихсь невідомих людей, але таких, що вже мали неодно на сумлінню. А це для прокуратора вже тимсамим аргумент, що зізнання цього свідка є завершенням тої будівлі, яку він поставив, тимбільше, що й два свідки злочину, оба хлопці з Грунвальдської бурси, зізнали, що Атам. та Ів. Верб. подобають на тих, що йшли за кур. Собінським, а по вистрілі втікли під гору.

Гасман зізнав тут, що пізнає Атаманчука як свого пасажира в дні убивства кур. Собінського. Те саме подали тут свідки в поліції. Для прокуратора нема найменшого сумніву, що це було 19. жовтня, хоч Гасман на розправі заявив, що точної дати тої їзди подати не в силі. Для справи не має найменшого значіння, що д-р Целевський заявив тут, що їхав з Гасманом до хорого 24. X. і що в „Газ. Пор." була вістка про авта 24. X.

При кінці прок. апелює до суддів присяглих, аби вони, памятаючи на те, що Львів — кресовий город, що в обороні його пролито море польської крови, що той клейнод польський пробовано Польщі вирвати, а вкінці, що геройства молодих орлят в обороні польської культури й культури в загалі увінчані тут у Львові найвищою відзнакою, а саме хрестом „Віртуті Мілітарі", — затвердили поставлені ним питання.

Цю часть промови виголосив прокуратор незвичайно піднесеним голосом, ударяючи в можливо найвищий тон.

По нім забрав голос заступник пошкодованої сторони (п-і Собінської) адв. д-р Новак-Пшигодзький.

Промова д-ра Новака-Пшигодзького

Справа, яку розбираємо, надто важна, аби потрібно було тут оперувати фразами. Це зайве, тимбільше, що поза потоком слів може затертися якась подробиця, якийсь факт, що має для вияснення цієї справи своє значіння. В своїм рішенні суд-

Д-р ЛУКА ЛУЦІВ.

Т. Шевченко в славянських літературах.

Хто тільки візьметься читати Шевченкові твори, натрапить в них на славянофільські думки. Ідеї про славянську єдність та взаїмну поміч зродилися серед південних славян ще далеко перед славянським романтичним відродженням в 19 віку. Вони ожили в часі наполеонських воєн і, підхоплені чехами, яким в першу чергу грозила німецька небезпека, стали популярними серед усіх славянських народів: поляків, москалів та українців. Найсвоєрідніший та найоригінальніший вислів найшло славянофільство у „Кобзарі" Шевченка, який і був найбільше рішучим членом знаного „Кирило-Методіївського Братства". Шевченко вже в „Гайдамаках" бажав собі, щоби „житом-пшеницею, як золотом покрита, нерозмежованою на віки осталася од моря і до моря славянська земля". В драмі „Никита Гайдай" хотів Тарас „злити в одно любовію і братством могуче славянське племя". Та найяркіше „Шевченкове славянолюбство" представлене в „Посланію славному П. І. Шафарикові", де автор заговорив про всіх славян („велику хату і сімю, сімю славян"), які мали би „обнятися як брат з братом" на основі „світа правди, волі" та „стати добрими братами і синами сонця правди".

Який же відгомін найшов отой, щирий та чистий як кришталь, Шевченків поклик до „братолюбія" у славянських народів, яким не чуже було славянофільство, — взагалі і в першу чергу в найближчих сусідів України, в москалів та поляків?

В Московщині проти славянофілів, які далекі були від революційних славянських ідей українського поета, — стояла могутня ідейна струя „західництва". Оці „западники" з Бєлінським на чолі — не узнавали нової української літератури; Бєлінський бачив у Шевченка третьорядний талант та радив авторові „Гайдамаків" писати твори в роді Квітчиних „Листів до земляків". Щойно під кінець 50 років, під упливом народницьких ідей та боротьби за знесення кріпацтва, проти якого Шевченко боровся ще в 40. роках, настає регабілітація Шевченка серед москалів. Шевченка, що повернувся з заслання, витають найвищі кола Москви та Петербурга. Автор „Кобзаря" стає „літературною модою" в надневській столиці; він є бажаним гостем великопанських сальонів, його твори перекладають найчільніші поети-перекладачі: Н. Гербель, Л. Мей, Н. Берг, М. Михайлов, В. Крестовський, Н. Курочкин та інші для найповажніших журналів („Современникъ", „Библіотека для Чтенія", „Народное Чтеніе"). Ще за життя Шевченка виходить цілий „Кобзар" у московських перекладах (1860), який діждався 12 повних видань, а 14 неповних. Усіх московських перекладачів Шевченка є около 40; їхні переклади появлялися по ріжних періодиках; а проте москалі не мали зрозуміння для Шевченка, автора „Сну", „Великого Льоху", „Кавказу" та „Розритої Могили". Москалі й досі дивляться на Тараса як на поета „людового", ставлять Шевченка побіч Кольцова та Некрасова; можливо, що саме тому не має досі серед таких чисельних московських перекладів ні одного, який дав би адекватні переклади українського „Кобзаря", бо Шевченко, як сказав Хв. Корш, таке саме сонце як і Пушкин, тільки що на іншій, ми скажемо, на українській планеті*.

Поляки, при своєму своєрідньому славянофільстві в першій половині 19. віку — не могли приняти Шевченкового поклику до братерства з москалями, з якими тоді всіми силами воювали. У концепціях поляків перед повстанням 1863 р. не богато оставало місця і на Україну. Навіть прихильні поляки-українофіли бажали українцям всякого добра на схід від Дніпра, бо Праворежже „jest i da Bóg nie przestanie być Polską" Ті ото політичні настрої і викликали зацікавлення поляків Шевченком. Польська література, яка видала вже була Міцкевича, Словацького і Красінського, зацікавилася „Кобзарем" у першій половині 60 років минулого століття. Шевченко мав бути агітаційним засобом, щоби і українців втягнути до боротьби проти царату. Совінський частинно, а Ґоржалчинський цілковито старається регабілітувати Шевченка задля протипольських поем українського поета („Гайдамаки" та „Тарасова ніч"); вони оба і Сирокомля видають окремими книгами свої переклади „Кобзаря". Львівський „Dziennik literacki" (1861) подає Шевченкові поезії в оригіналі в латинській транскрипції; тоді ж видає свою студію про Шевченка барон Баталія.

В часах позитивізму та органічної праці впав серед поляків інтерес до Шевченка. Крім передруків старших перекладів, не було протягом цілих десятиліть ні одного визначнішого перекладача; не написано ні одної більшої студії, яка заступила би стару працю (1865) Баталії. Навіть в ювилейних роках 1911 і 1914 не було серед поляків більшого зацікавлення Шевченком; перекладав тоді „Кобзаря" українець-польонофіл С. Твердохліб. Щойно 1920 року, в часі походу на Київ, появляються нові польські переклади Шевченка і то знову серед демократичних кол; консервативні кола, починаючи „Bibliotek-ою Warszawsk." (1862), не можуть і досі вибачити Шевченкові „Гайдамаків" та „Тарасової ночі". Отже легкий висновок, з яких мотивів цікавилися поляки Шевченковою творчістю, бо і Совінський і Баталія підчеркували, що не чисто артистичні вартости, тільки сам зміст „Кобзаря", хотіли вони подати польській суспільности*.

(Докінчення буде.)

* Щоби показати, що зроблено вже на тім полі, слід навести найважнішу літературу (нову): Евген Маланюк: „Шевченко й Росія". („Літер. Науков. Вістн.", 1927, листопад); Ол. Дорошкевич: „Шевченко й критика". („Червоний Шлях", 1924 ч. 4—5); П. Филипович: „Перші російські переклади Шевченка".

* Порів. Л. Луців: „Шевченко в пол[ь]міці „Narodnich Listy" 1864 р." в „Ділі" 1925 (март); тойже: „Притча про зерно пшеницi", „Діло", 1926 (март); „Л. Совінський і Т. Шевченко", „Діло", 1927 (март); Л. Арданмович: „Шевченко в польських перекладах", „Записки Істор. філ.", Укр. Ак. Наук, 1927, т. XII; Д. Баталія: „Шевченко і польське повстання 1863 р." в збірн. „Шевченко", 1927.

зі присяглі мусять дати притакуючу відповідь на питання прокуратора, в чому промовець не має ніяких сумнівів, бо інакше мусів би стратити всяку віру в справедливість.

Тут справа не в боротьбі двох народів, не в конфлікті між ними. Тут ходить про оборону моральних вартостей, на які наважилася неодвічальна група людей. Конфлікт двох народів вирішений вже давно на просторі Річипосполитої і ця справа не має з тим конфліктом нічого спільного. Зрештою самі обвинувачені боронилися в зовсім іншій площині, бо ні Атам. ні Ів. Верб. не мали тут відваги признатися до свого вчинку. Але навіть якби поминути обох цих людей, а посадити на лаві обвинувачених не їх, а У. В. Організацію, то й тоді справа нинішня не малаб нічого з політичного характеру. Бо тут поповнено огидний злочин в огидний спосіб: застрілено людину в темнім заулку і ззаду. Цей злочин осудило зрештою само українське громадянство.

Про вину обвинувачених говорить і сама постава УВО. Якби були якісь інші убийники, то організація булаб напевно щось в цій справі зробила, булаб це так чи інакше подала до відома, як зробила це зрештою недавно при іншій нагоді.

З черги д-р Новак-Пшиг. зацитував статтю з „Діла" про убивство гол. отам. Петлюри. По убивстві кур. Собінського „Діло" не знайшло якось таких слів, щоб осудити це убивство, хоч кур. Собінського застрілено темним вечером і ззаду, підчас коли стріли до гол. отамана віддані були в білий день і спереду. Убивник г. от. Петлюри не втікав, а убивники кур. Собінського втікали темними заулками.

Як жовнір, говорив він дальше, мушу запротестувати проти того, що під цей злочин підсуваються якісь ідеалістичні мотиви. Мене обурює це до живого, що УВО поступила тут нікчемно, по бестіяльськи, вона поповнила звичайний злочин.

До вирішення справи Галичини можна було ще до певної міри зрозуміти невдоволення і протести українського населення. Нині, коли справа пересуджена, на такі злочини не може бути ніякого оправдання. Тут нема вже ніякого вибору: або льояльність, або зрада.

Не виступаю проти того, що українська суспільність веде боротьбу за свої ідеали. Навпаки: добре її розумію. Але тим рішучіше осуджую огидний злочин. Боротьба двох противників не дає їм заснути, виробляє їх, має в собі багато творчого, а передовсім учить їх обопільно себе шанувати. Але УВО зі своїми методами, запозиченими зі сходу, веде в своїй послідовности тільки до бандитизму, а вкінці до того, аби тут запанувала — Москва. Отже УВО це не противник, тільки виразник чужих сил.

Пок. кур. Собінський згинув як герой на постерунку. Він — наш прапор, він мученик за польські ідеали. Ви, п. судді, маєте ствердити, що нікому не вільно посягати на життя другого, особливо коли як заступник нещасної вдови і її дітей домагаюся 1 зол. відшкодування. Знаю, що ніщо вже не зможе змити сліз вдови й ніщо не зменшить її безмежного болю. Нехайже той 1 зол. із символом польськости — польським орлом — вигарує ту Польщу, яка своїми опікунчими крилами пригорне й отулить опущену й осиротілу родину бл. п. кур. Собінського!

Після цієї промови зарджено павзу. По павзі зачав свою промову перший з оборонців д-р Володимир Старосольський.

Промова д-ра Вол. Старосольського.

Розпочинаю свою промову з почуванням, яке спільне всім оборонцям у таких процесах, з почуванням великої відповідальности. Коли виходжу щодня з цієї салі, то питає мене постійно батько обох Вербицьких, що чувати. А мати їх і жінка обв. Михайла тільки дивляться німо на мене — і це вистарчає вже за всяке питання.

Коли отсе забираю голос в обороні всіх троїх Вербицьких, то боюся, що могутня, сугестивна промова прокуратора буде стояти понад фактами, понад усім тим, що виявила ця розправа. Прок. застерігся в суботу, що буде оперувати тільки фактами, а тимчасом закінчив свою промову горячо-патріотичним зазивом, в якому говорив і про польськість Львова, і про орлят, і про культуру. Я прошу вас, п. судді, забути про це, бо ви маєте відповісти на всі поставлені до вас питання тільки згідно з правдою, не кермуючись ніякими побічними мотивами.

Прок. говорив тут богато про те що той чи інший обвинувачений не доказав, що тези його обвинувачення фальшиві. Це не є їх обовязком, бо доказати вину обвинувачених має розправа. Як є тільки тінь тіни можливости, що могло бути інакше, то вже тимсамим тези обвинувачення не можуть удержатися.

З великим накладом праці, рутини й досвіду будував прок. свою промову й уложив її просто майстерно. А всеж таки ця промова не має того, що основне, що найважніше, ця будівля не має заліза бетону.

Найстрашніша річ — будувати щось на основі здогадів чи познак. Оманливим шляхом познак усе велика, алеж це засіб поліції, але не засіб суду. На це, п. прис. судді, прошу звернути вашу увагу, цього прошу ніколи не спускати з ока. Для вас мають мати вагу тільки й одиноко факти, а не всякі здогади й т. зв. познаки, на яких збудував акт обвинувачення так по мистецьки п. прокуратор.

Колись давно уживано тортур для вимушення зізнань свідків. Про такі зізнання не приходиться очевидно говорити. А всеж таки якось дивно воно уложилося, що разом з обвинуваченими сиділи в слідстві такі типи, як Стецюкова, Жвір, Жуков і Качор, все свідки прокуратора.

Обговоривши зізнання Стецюкової, які з ніякого погляду не можуть заслуговувати на віру і згадавши про зізнання Жвіра, якого самі його тюремні наставники схарактеризували як кретина-тупоума, обор. д-р Стар. перейшов до аналізи зізнань св. Жукова. Що це за тип і чи здібний він говорити правду, виявили тут слухані свідки, зокрема його наречена, яка його найближче знала. А вонаж сказала нам тут, що Жуков — небезпечний мстивий тип, що органічно не в силі говорити правди.

Прок. сказав нам тут, що Жуков не міг тих своїх відомостей нізвідки роздобути, тільки сказав те, що почув з уст Ів. Верб. А тимчасом прок. не згадав тут, що внесення оборони на відчитання „Газ. Пор.", в якій тими самими словами, яких ужив Жуков, описане убивство кур. Собінського, трибунал відкинув. А в тім числі „Газ. Пор.", яке оборона предкладала, є слово в слово те саме, що зізнав в слідстві Жуков, який, як відомо, читав саме „Газету Поранну".

Про зізнання Йойка, який строїв свою жінку, сказав прок., що він, як засуджений на смерть, міг говорити щобудь, бо йому вже ніяка вища кара не грозила. А тимчасом він помилуваний на 12 літ і тут п. прок. розминувся з правдою. Також мається справа з тим мнимим товаришуванням Йойка з батьком Вербицького. Верб. за весь час своєї служби всього раз стрінувся, і то в службових ділах, з Йойком, а позатим ніколи з ним не стрічався.

А той св. Качор, на якого прок. так дуже покликувався, це не убийник з якогось благородного мотиву, зі зрозумілого людині. Ні, це убийник старшини польської армії Венклера, якого він замасакрував по звірськи, про що були точні описи в пресі. А вбив він пок. Венклера, аби вимусити на нім якісь зізнання. Колиж він ужив такого способу для добуття зізнань, то що думати про його власні зізнання? І саме цей Качор підходив у стюрмі до Маринюка і зловляв спершу в нього, що він є одним з убийників. На жаль, наше внесення на покликання свідка Маринюка не найшло тут послуху.

Взагаліж і Качор і Жуков і Жвір і Стецюкова, отже всі прокураторські свідки, з ніякого погляду не можуть заслуговувати на віру. Це все типи менше вартні або просто кримінальні.

Півтора року минає від дня 19. жовтня 1926. І саме тоді, коли на львівськім бруку вбито кур. Соб., в домі п-ва Вербицьких сиділи знайомі їх, а між ними й обв. Ів. Вербицький. Прок. казав тут, що алібі Ів. Вербицького заздалегідь приготовлено. Колиж його приготовлено, то чим пояснити собі, що слухані в цій справі свідки зізнавали так різно? Міг пригадати собі цей день Баліваський, бо зараз другого дня досвітком його арештовано. Міг пригадати собі цей день Ів. Верб. і Ольга Верб., бож другого дня арештовано їх доброго знайомого Балівського. Інші свідки могли собі тої дати докладно не пригадувати. Прок. зазначив тут, що Балівський змінив тут на салі свої зізнання. Це очевидно помилка, бо Балівський вже перед сл. суддею заявив, що Ів. Верб. прийшов додому в дні 19. жовтня в год. пів до 6 веч. П-на Байсаровичівна зізнала це в слідстві, що була правдоподібно в дні убивства у п-ства Верб. і тоді був дома Іван Вербицький. Те саме потвердила тут на салі. Отже алібі Івана Вербицького виказане тут понад усякий сумнів.

Те саме зрештою зізнав під святістю присяги і св. Охримович, у цій справі зовсім незаінтересований. Всі ці свідки говорять нам одно, а саме, що Ів. Верб. був у дні 19. жовтня 1926 вже від год. пів до 6-ої дома, всі вони понад усякий сумнів ствердили, що Ів. Верб. в часі убивства був на другім кінці Львова, у себе дома при ул. Королевої Ядвиги. Тому обор. д-р Стар. вірить, що прис. судді, кермуючись тільки розумом, відкинуть перше питання прокуратора й увільнять Ів. Вербицького й Атаманчука від злочину убивства.

З черги обор. д-р Стар. перейшов до обговорення різниці між судом звичайним і судом присяглих, при чому зацитував вислів визначного французького правника, який сказав, що він волить суд присяглих, але якби почував свою повну невинність, то волів би стояти перед судом звичайним. Оборонець переконаний, що вже те, що він досі сказав, вистачалоб на те, щоби звичайний суд увільнив його клієнта від вини. Але суд присяглих є в тому положенні, що не потребує свого рішення мотивувати. Тому оборонець боїться, щоб лава присяглих, будучи під могутньою сугестивною промовою прокуратора, не видала рішення, подиктованого почуттям, сентиментом, рішення незгідного з льогікою фактів, незгідного з правдою.

На цьому в год. 2.45 обор. д-р Старосольський перервав свою промову. Продовження її — завтра.

Вибори до сойму доказали, що одинокою листою, що може рахувати на перемогу при виборах до сенату є листа ч. 18 тому всі на 18-ку! Хто голосує на іншу листу як ч. 18 той помагає лише нашим національним ворогам! Це доказали вибори до сойму.

Останні вісти.

БЛЬОК НЕПОЛЬСЬКИХ НАРОДІВ У СОЙМІ.

Варшава, 6. березня 1928.

Бльок непольських народів здобув 81 мандатів (у попередньому соймі було 89 послів непольських народів). Німці здобули при теперішніх виборах 4 мандати більше. По дотеперішнім обрахункам українці здобули 21 мандатів (20 з Галичини, 1 Волинь) німці 18 мандатів, жиди 8, білоруси 4. З українців з держ. листи вийшли: д-р Дмитро Левицький, Хрупкий, Мілена Рудницька і Струтинський.

НИНІ ОГОЛОСЯТЬ ОФІЦ. ВИСЛІД ВИБОРІВ.

Варшава, 6. березня 1928.

В середу на засіданні держ. виб. комісії западуть остаточні ухвали в справі устійнення виб. зіставлень. Потім розділять мандати з держ. лист. Поділ мандатів з бльокових лист належить до партійних властей, а відбудеться після виборів до сенату. Зачувати, що у виб. обрахунках наступлять деякі зміни. Вже тепер пр. у варшавськім повіті зменшено число мандатів 1-ки з 3 на 2, а один мандат припадає „Визволенню".

СКІЛЬКІСТЬ ГОЛОСІВ ВІДДАНИХ У ЗОЛОЧІВЩИНІ І ПЕРЕМИЩИНІ.

Золочів (окр 53) 1-ка 75.835 (8 манд.), 2-ка 2.919, 4-ка 129, 6-ка 698, 8-ка 9.913, 10-ка 9.249, 14-ка 2.058, 17-ка 28.775 (1 м.), 18-ка 99.812 (4 манд.), 19-ка 19.311, 20-ка 770, 22-ка 23.265, 24-ка 16.944, 26-ка 26.656 1 мандат), 33-ка 3.016, 36-ка 178, 39-ка 1077 40-ка 3.110.

Перемишль окр. 48, 1-ка 38.118 (2 м.), 14-ка 28.176 (1 манд. Сталінський), 18-ка 22.865 (1 манд.), 10-ка 22.711 (1 манд.), 22-ка 20.163 (1 манд.). Решта голосів розбиті між дрібнішими групами ППС. здобула понад 15.000 голосів.

ВОЛИНЬ.

Окр. 56 Ковель, Любомля, Володимир В., Горохів: 1-ка всі пять мандатів.

Окр. 57 Луцьк, Рівне 1-ка 2 манд. 8-ка 2 манд., 18-ка 1 манд., (Сельсоюз) 22-ка 1 манд.

Окр. 58. Кремінець-Дубно, Остріг. 1-ка 2 манд., Сельроб прав. 1 манд., 22-ка 1 манд. На Волині поляки здобули 5 манд., „помірковані і льояльні українці і жиди", поміщені на листі одинки чотири мандати. Досі на Волині не було польських послів.

ВИЛЕНЩИНА.

Вильно-округ 1-ка 2 манд., 2-ка 11.607 гол., 3-ка (Вызв.) 1 манд., 4-ка (Бунд) 38 гол., 18-ка один мандат, 24-ка 1 манд.

Новгородок-округ 1-ка 3 манд., 29-ка 3 мандати.

Красностав. 1-ка 1 манд., 10-ка (Хл. Союз — Домбський) 3 мандати, 2-ка 1 манд.

Ліда окр. 1-ка 4 мандати, 25-ка 1 манд., 41-ка 2 манд.

Новгородок. 1-ка 2 мандати, 18-ка 1 манд., 30-ка 1 манд.

Пінськ. 1-ка 2 манд., 30-ка 1 манд., 3-ка 1 манд., 18-ка 1 манд.

Свенцяни. 1-ка 2 манд., 2-ка 1 манд. 18-ка 3 мандати.

ЗАМКНЕННЯ ДУБЕНСЬКОЇ „ПРОСВІТИ"

Дубно, 6. березня 1928.

На приказ дубенського старости Ал. Кашецького повітову „Просвіту" в Дубні й усі її філії на провінції замкнено, а льокалі опечатано. Староство дубенське мотивує замкнення тим, нібито „Просвіта" і її відділи займалися більше політикою ніж просвітою та закидає їм комунізм.

ПРОТИЖИДІВСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ.

Львів, 7. березня 1928.

Вчора йшли далі цілий день протижидівські демонстрації на гол. вулицях Львова. Під вселідством відспівали „роту". Коли маніфестанти йшли Руською вул. на Ринок, жиди зі страху замикали крамниці. Кінна і пішa поліція розганяла демонстрантів. Вкінці велика часть їх передісталася на вул. Рейтана, Станислава, Різницьку, де тротуаровими плитами вибили всі шиби у всіх домах по лівім боці (від Ягайлонської). Потурбували богато прохожих, м. і. горожанина помічника Мойс. Урмана побито до крови. Студенти обсадили політехніку і не впускали жид. студентів. Виклади вчора не відбулися. Веч. були демонстрації на Марійській пл. І тут повибивано шиби і побито жидів прохожих. За кроками поліції арештовано 150 осіб. Також на Городецькій ... ... „Байка" і демонстранти ... ... репертуар ... фільми „Леокадія Кривина" і „Звіт" ... Кіно замкнено. Демонстранти ... ... жид. ... ... Дім

НОВИНКИ.

— **Українців з Галичини на Волинь в часі виборів не пускають.** Перед кількома днями виїхало зі Львова з доручення Головного Секретаріяту УНДО 7-ох студентів на Волинь для скріплення виборчої агітації за листою ч. 18. Досі маємо про них такі вістки: студентів **Семчишина Михайла** і **Петра Синенького** зараз по приїзді до Луцька заарештувала місцева поліція і передержавши в поліційних арештах до часу відїзду львівського поїзду, відставила їх під сильною ескортою на двірець і всадила до вагону зі словами на прощання: „Ми пануф зе Львова бардзо сен боїми". Двох дальших студентів Дибулика і студентку **Марійку Кравцівну** поліція заарештувала в Рівнім і досі держить там в поліційній тюрмі. Про останніх трьох можна сподіватися кожної хвилини подібних вісток.

— **У Шевченківські роковини**, в день, що пригадує нам днину уродин і смерти нашого великого Співця, містимо великий фейлетон, присвячений питанню його впливів в інших славянських літературах.

— **Львівська панорама.** Позавчора застрілився комендант таборових військ у Львові Артур Реснер наслідком недуги, а вчора повісився заліз. шлюсар Мервард, залишаючи жінці листа, що життя йому обридло. — Небуденну карієру мав перед собою бухгальтер одної львівської промислової інституції Мих. Яворський, який виграв на віденській льотерії 51.000 зол., віруючи довший час непохитно в щастя льотерійних цифр. Що він зробив із цим майном невідомо. Працюючи на далі як урядовець львівської грошевої інституції одного дня забрав 31.000 зол., щоби ними грати на віденській льотерії ще більшими ставками. Ці ставки пересилав він на руки одної довіреної дами у Відні. Арештований за дефравдацію, заявив, що попередню виграну йому вкрали в трамваю, а він позиченими грішми сподівся „відбитись" на льотерії! — Львівський ошуканець Станислав Ервін Шляен знюхався із міжнародньою бандою ошуканців у Франції і грав довго ролю французького маркіза на Рівієрі, аж попав у вязницю в Штрасбургу, де відсидить півтора року.

— **Знижка пашпортів.** Пашпорти на виїзд за кордон знижені із 500 зол. на 250; дозвіл на новий виїзд коштує 250 зол., а кількакратний пашпорт 750 зол.; полекшений дозвіл на новий виїзд для тих, що їдуть у торговельно-промислових справах 25 зол., у наукових 20 зол.

— **До відома дозорців домів.** Магістрат продовжив до 15-го березня речинець конкурсу для дозорців домів, які є кандидатами на нагороди за чистоту та лад у домах, де вони служать. Є 26 нагород по 50 зол., 14 по 100 зол., 9 по 200 зол. і одна 300 зол.

— **Ордери і дарунки афганістанського еміра.** Афганістанський емір Аманулах І. покинув Берлін, не роздавши кілька тисяч ордерів між урядовців, промисловців, банкирів і журналістів, з якими зустрівся підчас свого побуту. Він замовив ці ордери в одного великого берлінського золотаря. Гінденбург мав дістати від нього найбільший ордер, з титулом афганістанського князя. Емір не знав, що веймарська конституція забороняє німцям приймати чужинні ордери та титули і бідний емір мусів усю цю колекцію почестей залишити у хаті, а замісць них роздавати дарунки, які певне були дорожчі: килими, вази, годинники... Сам емір виїхав із Берліна почесним д-ром і із скиртою дарунків. Фірма Юнкерса дарувала йому трьохмоторний моноплян вартости 400.000 зол.; крім цього він дістав: два телефони, два електричні кавники (золотий і срібний), грамофон, ріжні електричні апарати, папіросниці і 100 пар... черевиків. Гінденбург дав емірові та його жінці дві туалетки. Непогана річ бути еміром!

— **Світова всячина.** Англія підписала новий договір з Зайорданщиною, передбачаючи призначення англ. радників при емірі Абдаллі і встановляють надзір Верховного Комісаря Палестини за інтересами Зайорданщини. — Англ. канцлер Черчіль надалі дістає від ріжних невідомих осіб добродійні жертви „на національну ціль" для сплати довгів. — За останні 4 тижні в Спол. Державах згинуло 528 осіб від авт. — Група комітаджів перейшла болгарсько-югославянський кордон і напала на югосл. село, де вбила 5 осіб. — У Пекіні святкували офіціяльно память Конфуція. — У Калькуті почався процес проти 20 членів комуністичної партії. — 1. марта вибрав карнаваловий Париж, як щороку, свою „королеву краси", яку обвозив при згуках орхестр і в карнаваловім хороводі по місті; є нею 18-літня брунетка Полет Кве; у виборах брала участь минулорічна королева, яка закінчила своє панування. — У Ленінграді збереться небавком міжнар. конгрес дослідників підбігунових країн, в якому візьмуть участь учені 19 держав; проводитиме Фрітгіоф Нансен. — У Сінгапурі згоріла найбільша фабрика кавчуку вартости 50.000 фунт. — Пірати напали на японський пароплав „Кінкемару" і ограбили його до тла.

— **На концерт Богдана Бережницького**, який відбудеться дня 12 березня ц. р. прислугує членам Муз. Т-ва ім. Лисенка, які зложили вкладку, право довільного білету за половину ціни.

— **Фільма „Дощ Рож"** — „Чуда св. Тереси", висвітлювана від довшого часу в кіні „Касіно", повстала на тлі правдивої події. Стягає вона щодня маси публики. Цей образ, не кажучи вже про його ідейну вартість, замітний прекрасною акцією, гарними світлинами, а також дає змогу пізнати, що може зробити сильна віра. Ця фільма є власністю спілки культ.-осв. фільм „Іскра" в Катовицях і одержала поручення римо-кат. Консисторії у Львові. Поручаємо його всім, а особливо шкільній молоді. З огляду на велике зацікавлення цю фільму висвітлюватиметься небавком у більших провінціональних містах. 1649

Театри.

„Коопер. Український Театр" під дир. Н. Стадника (вул. Шашкевича): Перерва.

Міський великий театр:
7-го г. 7·30 веч. „Завмерле місто".
8-го г. 7·30 веч. „Гра кохання і смерти".
9-го г. 7·30 веч. „Льогенгрін".

Міський „Театр Новин":
7-го г. 7·30 веч. „Лише Ти".
8-го г. 7·30 веч. „Лише Ти".
9-го г. 8 веч. „Лише Ти".

Кіна.
Апольо: „Декабристи".
Палас: „Гарний Жест — Братерство крови".
Лев: „Декабристи".
Фатаморгана: „Зов моря".
Casino: „Дощ рож".

Дописи.

СОКАЛЬ. (*Радикальна кирция в Сокальщині*). Недавно панувала в нашім повіті солідарність всіх українців у справі виборів. З виїмком хіба найбільше засліплених одиниць у глухих закутинах повіту, де сельроб звив собі тепле кубло і нечисленних недобитків „старо-руских" — все населення на повітових і місцевих вічах, уладжених майже по всіх громадах кандидатом на посла селянином *В. Колюком*, або його заступником сел. Мигалем, чи іншими співробітниками (як Марко Мельник і В. Матвіяс) заявилося одноцушно за однопілим національним виборчим фронтом під стягом Українського Національно-Демократичного Обєднання. Щойно в останньому часі началася „робота" недобитків і недоростків колишньої радикальної партії. Слід з признанням ствердити, що давні діячі і визначні члени передвоєнної радикальної партії, як Теодор Андрушак, Гринь Лобай і велике число інших бувших радикалів пішли в єдности з цілим народом і нині є найбільше діяльними робітниками на національнім виборчім фронті листи ч. 18. На жаль почин в розвальній роботі, яка тепер безцеремонно ведеться всілякими, часто дуже некультурними і неполітичними засобами, дали одиниці, яких дотеперішна громадянська діяльність була без закиду, а осередком цеї роботи стала на жаль торговельна спілка „Добробут" в Сокалі, зглядно деякі її працівники напр. п. Ковальчук та сусідуюча з нею адвокатська канцелярія, яку тепер в часі неприсутности (ізза тяжкої недуги) многозаслуженого національного діяча д-ра Олекси Ріпецького веде його брат д-р Степан Ріпецький, лідер УСРП. Головним агітатором листи ч. 22 став заслужений колись діяч Осип Демчук, котрий дуже осоромив себе своєю виборчою акцією і сплямив своє досі добре імя численними нетактовними виступами. П. Демчук на початку виборчої акції заявив себе невтральним і безпартійним та категорично відмовився від приняття кандидатури, котру йому оферували деякі круги, опісля був ініціятором і речником повітового віча УПП в Сокалі дня 23. І. ц. р., котре закінчилося повною перемогою УНД-Обєднання. В останньому часі задеклярувався він членом УСРП і в її імени став обїздити зорганізований вже під знаком 18 сокальський повіт з метою розбивання національної єдности селянства. На допомогу Демчукові прибув у Сокальщину ред. Стахів, однак ані віча Демчука ані Стахова не мають успіху і кінчаться або розвязанням, або резолюціями за листою ч. 18. Радикали почали меститися за свої невдалі віча тим, що висилають на віча УНДО свої боївки для розбивання віч і до того обмежують свою діяльність. Тому всі чесні українці, що навіть до недавна схилялися в сторону соціял-радикалів, тепер наглядно переконуються про дійсну вартість теперішних стовпів УРСП і стають щирими прихильниками національної ідеї, котру репрезентує УНДО і листа ч. 18. Усе свідоме селянство сокальського повіту гуртується під блакитно-жовтим прапором УНДО. Треба додати, що рівночасно цілою силою пари йде проти УНДО агітація 1-ки і, як воно недивно під цим оглядом радикальна партія і польський т. зв. безпартійний бльок подали собі руку в поборюванню Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ОПОВІСТКИ.

Подається до відома школам, Товариствам гуманітарним, руханковим і спортовим, що подання на письмі о піднаєм Українського Городу на фестини, виступи, змагання так на неділі як звичайні дні треба вносити найпізніше до дня 20. березня ц. р. Пізніші просьби безумовно не будуть братись під увагу.

Старшина „Сокола Батька".

Перекуску в Українському Городі відступить Старшина „Сокола-Батька" на протяг 1928 року. — Подання з офертою в замкненій коверті вносити до дня 25-го березня ц. р. на адресу „Сокіл-Батько", Львів вул. Руська ч. 20. 1-1

Адміністрація Українського Городу.

Заходом К.У.С. „Сян" в Кракові виголосить д-р Д. Донцов в неділю 11. ц.м. в год. 18. і в понеділок 12. в год. 20 в салі ч. 35 університету відчити п. н. „Чого навчила нас революція 1917 р. на Великій Україні" і „Дух американізму". 1-1

Загальні Збори
Товариства „Українська Бесіда" в Станиславові
відбудуться дня 18. березня 1928 (початок в год. 7. вечером) в домівці Тов-ва зі слідуючим порядком дневним:
1) Відчитання і провірення протоколу попередніх Загальних Зборів. 2) Звіт м. голови і секретаря Товариства. 3) Звіт касовий. 4) Звіт контрольної комісії. 5) Уділення абсолюторії дотеперішньому виділови. 6) Вибір нового Виділу. 7) Внесення і запити. 1-1 ВИДІЛ.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.